

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRENCİ MERKEZLİ ÖĞRETİM YÖNTEM VE TEKNİKLERİNİ KULLANMAYA YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ *

Investigation of Social Studies Teachers' Attitude Toward Student Centered Teaching
Methods and Techniques

Dr.Öğr.Üyesi Suat POLAT**

Öz

Dünyada son zamanlarda sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasal alanlarda meydana gelen önemli gelişmeler, her alanda olduğu gibi eğitim alanında da birtakım yeniliklerin yapılmasını zorunlu kılmıştır. İnsanların dünyada meydana gelen bu gelişmelere ayak uydurabilmeleri yenilenmiş eğitim programları yoluyla olacaktır. Bu açıdan MEB tarafından tüm alanlarda olduğu gibi Sosyal Bilgiler Öğretim Programları'nda da yenilenme çalışmaları yapılmış ve 2005-2006 eğitim öğretim yılından itibaren yapılandırmacı yaklaşım doğrultusunda yeni Sosyal Bilgiler Öğretim Programı yürürlüğe girmiştir. 2005 yılından sonra dünyanın her tarafında meydana gelen gelişmelere paralel olarak eğitimde yenilenme çalışmaları devam etmiş olup 2017-2018 eğitim öğretim yılından itibaren yeni Sosyal Bilgiler Öğretim Programı yenilenerek yürürlüğe girmiştir. Gerek 2005 gerekse 2017 öğretim programları yapılandırmacı öğrenme kuramı dikkate alınarak hazırlanmıştır. Bu kuram öğrencinin aktif bir şekilde eğitim öğretim sürecine katılması gerektiği üzerine inşa edilmiştir. Bu kuramın etkili bir şekilde işlemesi ise öğretmenlerin öğrenci merkezli öğretim yöntem ve tekniklerini aktif bir şekilde kullanmasına bağlıdır. Bu kapsamda yapılan bu çalışmanın amacı, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrenci merkezli öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmaya yönelik tutumlarını belirlemektir. Çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmanın evrenini, Ağrı ve Van illerinde görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenleri, örneklemini ise uygun örnekleme yöntemiyle seçilen 107 Sosyal Bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışmada veri toplama aracı olarak Koç (2014) tarafından geliştirilen "Öğrenci Merkezli Öğretim Yöntem ve Tekniklerini Kullanmaya Yönelik Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda; Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrenci merkezli yöntem ve tekniklerini kullanmaya yönelik tutumlarının cinsiyet ve eğitim durumları değişkenlerine göre farklılaşmadığı saptanmıştır. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrenci merkezli öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmaya yönelik tutumlarının kıdem değişkenine göre direnç gösterme ve maliyet inancı alt boyutlarında düşük yaş grubunda olanlar lehine anlamlı düzeyde farklılaştığı; yaş değişkenine göre ise maliyet inancı alt boyutunda düşük yaş grubunda olan öğretmenler lehine farklılaştığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, öğretmen, yöntem ve teknik, tutum, öğrenci merkezli öğretim.

* Bu çalışma, 3-5 Mayıs 2018 tarihinde Ankara'da düzenlenen Uluslararası Kültür ve Bilim Kongresinde özet bildiri olarak sunulmuştur.

** Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, spolat@agri.edu.tr

Dergiye Geliş Tarihi: 06.06.2018

Abstract

Significant developments in the social, cultural, economic and political fields lately have made some innovations in the field of education as well as in every area. It will be through renewed education programs that people can keep up with these developments that are taking place in the world. In this context, as in all areas of the Ministry of Education, Social Studies Curricula have been renewed and new social studies curriculum has been put into effect since 2005-2006 academic year in line with the constructivist approach. After 2005, parallel to the developments happening all around the world, the studies on renewal in education continued and since 2017-2018 education and training, the new Social Studies Curriculum has been renewed and entered into force. Both the 2005 and 2017 curricula have been prepared taking into account constructivist learning theory. This theory is based on the fact that the student must actively participate in the education and training process. The effective process of this theory is dependent on the active use of teacher-centered teaching methods and techniques. The aim of this work in this context is to determine the attitudes of the teachers of Social Studies to use student-centered teaching methods and techniques. In the study, a screening model was used from quantitative research methods. The universe of the study, working in Ağrı and Van Province's Social Studies teachers, and the sample of 107 Social Studies teachers selected by appropriate sampling method. The "Attitude Scale for Using Student Centered Teaching Methods and Techniques" developed by Koç (2014) was used as a data collection tool in the study. In the results of working; It has been determined that the attitudes of Social Studies teachers towards using student centered methods and techniques do not differ according to their gender and educational status variables. Social Studies teachers' attitudes toward using student-centered teaching methods and techniques differed significantly in favor of those in the low-age group in terms of the seniority variable and the cost of faith in lower dimension; According to the age variable, it was found that the cost of faith in lower dimension was different in favor of the teachers in the low age group.

Keywords: Social Studies, teachers, method and technique, attitude, student centered teaching.

Giriş

21. yüzyılda dünya sürekli olarak gelişmekte ve değişmektedir. Bu değişim ve gelişmelere ayak uydurabilmek için eğitim önemli bir araçtır. Çünkü dünyanın her yerinde ve her alanında meydana gelen gelişmeleri ve değişimleri insanlara tanıtacak olan, aynı zamanda insanların bu değişiklikleri anlamalarını sağlayacak olan modern eğitim çalışmalarıdır.

Eğitim en genel anlamıyla bir kültürleme süreci olarak tanımlanabilir (Sönmez, 2015). Eğitim; bireyin, toplumun ve ekonominin gelişmesine yön veren bir araçtır. Bu nedenle eğitim, toplumun geliştiğini gösteren önemli bir unsur olarak kabul edilmektedir. Toplumun eğitimle ilgili beklentileri her geçen gün biraz daha artmaktadır (Ünal ve Çelikkaya, 2009). Bu beklentiler ise ancak iyi bir eğitim sistemi ile karşılanabilir.

Dünyada meydana gelen gelişmelere paralel olarak eğitim programları da sürekli yenilenmektedir. Ülkemizde de özellikle son yıllarda, etkili bir eğitim modeli gerçekleştirmek için yoğun girişimlerde bulunmaktadır (Çınar, Teyfur ve Teyfur 2006). Milli Eğitim Bakanlığı, ilköğretim programlarını yenilemiş ve yapılandırmacı yaklaşım temelinde hazırlanan yeni programlar 2004–2005 öğretim yılında, denenmek üzere pilot olarak seçilen illerde uygulamaya konulmuştur. 2005–2006 öğretim yılından itibaren de ülke genelinde uygulanmaya başlanmıştır (Çandar ve Şahin, 2013). Eğitim sürecindeki öğrenci odaklı yeni arayışlar çoklu zekâ, beyin temelli öğrenme, eleştirel düşünme, yapılandırmacı yaklaşım gibi anlayışların doğmasına olanak sağlamış ve 2004 yılında ilköğretim programlarının hazırlanmasında temel dayanaklardan biri olmuştur (Aykaç ve Ulubey, 2008).

Yaşam koşulları sürekli değişmektedir. Değişen koşullara ayak uydurabilmek için eğitim programlarının sürekli yenilenmesi gerekmektedir. Bu kapsamda dünya genelinde sosyal, siyasal, kültürel ve ekonomik alanlarda meydana gelen gelişmelere paralel olarak eğitim sisteminde de birtakım güncelleme çalışmaları yapılmış ve 2015 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından tüm derslere ait öğretim programları taslak öğretim programı halinde yayınlanıp kamuoyunun görüşüne sunulmuştur. Kamuoyu görüşü alındıktan sonra öğretim programları revize edilip 2017 yılında resmen yürürlüğe girmiştir. 2017 öğretim programları da 2005 öğretim programları gibi yapılandırmacı yaklaşım esas alınarak hazırlanmıştır.

“Yapılandırmacılık”, bilginin öğrenci tarafından yapılandırılmasını savunur. Yani bireyler bilgiyi doğrudan almaz, kendi bilgilerini yeniden oluştururlar. Kendilerinde var olan bilgiyle birlikte yeni bilgiyi, yine kendi öznel durumlarına uyarlayarak öğrenirler (Özden, 2003). Bu öğrenme yaklaşımında öğrencinin önceki yaşantıları, öğrenmede temel oluşturmaktadır. Bilgi, konu alanlarına bağlı olarak değil, bireylerin oluşturduğu ve ifade ettiği şekilde yapılandırılarak var olur (Kaptan ve Korkmaz, 2001).

Bu bağlamda, yeni öğretim programlarında, yapılandırmacı anlayışa paralel olarak öğretme ve öğrenme stratejilerinin öğretmen merkezli bir yapıdan öğrenci merkezli bir yapıya doğru yöneldiği, değerlendirme ile ilgili anlayışın da bu değişime uygun biçimde yapılandırıldığı görülmektedir (Duban ve Küçükylmaz, 2008).

Öğrenciyi, öğretmeni, öğretmen adayını ve veliyi önemli ölçüde etkileyen yapılandırmacı yaklaşım öğrenme alanında geliştirilmiş bir teoriyi oluşturmaktadır. Yapılandırmacı yaklaşımda öğrenme, öğrencilerin çevresel etkileşimleri sonucu ortaya çıkan yorumlayıcı ve anti doğrusal bir oluşum süreci şeklinde tanımlanmaktadır. Esası pozitivistime dayanmayan yapılandırmacılık olgunlaşmacılık ve davranışçılıktan tamamen farklı bir yere sahiptir. Öğretim sürecinde davranış ve becerilerden daha ziyade bilişsel gelişim ve derin anlamaya dikkat çekmektedir (Fosnot and Perry, 2007; Akt. Ocak, 2010).

Yapılandırmacı yaklaşımda öğretmenlerin kullandığı geleneksel yöntem ve tekniklerin dışında, öğrenci etkinlik merkezli yöntem ve tekniklerin kullanılması gerekmektedir. İyi öğretim sağlamak için sadece öğretilecek konu alanında uzman olmak yeterli olmayıp konunun öğretiminde kullanılacak olan yöntem ve tekniklerin de iyi bilinmesi gerekir. Sosyal Bilgiler dersinde istenilen başarı düzeyine ulaşabilmek için öğretmenlerin Sosyal Bilgiler eğitiminde öğretim yöntem ve teknikleri yeterince biliyor olmaları ve sınıfın, dersin durumuna göre bu yöntemleri uygulamaları gerekir. (Çelikkaya ve Kuş, 2009). Bu anlamda Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrenci merkezli öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmaya

yönelik tutumları önem arz etmektedir. Yapılan bu çalışma ile Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrenci merkezli öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmaya yönelik tutumlarının incelenmesi amaçlanmıştır.

Amaç

Bu çalışmanın amacı Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin öğrenci merkezli öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmaya yönelik tutumlarını incelemektir. Bu genel amaca bağlı olarak şu sorulara cevap aranacaktır: Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrenci merkezli öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmaya yönelik tutumları;

- a. Cinsiyet
- b. Kıdem
- c. Yaş
- d. Eğitim durumlarına göre farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Bu araştırma nicel araştırma yaklaşımına göre yürütülmüştür. Nicel araştırma, gerçeğin araştırmacıdan bağımsız olduğunu ve somut olarak gözlenebileceğini, ölçülebileceğini, değerlendirilebileceğini varsayan bir araştırma yaklaşımıdır. Nicel araştırmalarda duygular ve gerçeklik birbirinden ayrı olarak değerlendirilir. Bu çeşit araştırmalarda değişkenler kesin bir şekilde birbirinden ayrılabilir ve değişkenler arasında var olan ilişkiler ölçülebilir. Bununla beraber ulaşılan sonuçlardan yola çıkılarak genellemeler yapılabilir. Bu araştırma yöntemi gerçeği, beş duyu organıyla algılanan somut nesnelere olarak görmektedir (Büyüköztürk vd., 2014; Sönmez ve Alacapınar, 2014; Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Tarama araştırmaları, hâlihazırda var olan, yaşanan olayların olduğu gibi ortaya konduğu araştırmalardır. Bu araştırmalar, büyük kitlelerden aynı anda çok sayıda veri toplama açısından araştırmacıya oldukça fayda sağlar ve sosyal bilimlerde de sıklıkla kullanılmaktadır. Tarama araştırmalarında üzerinde araştırma yapılan büyük gruplarda bulunan bireylerin olay ve olgularla ilgili tutum ve görüşleri alınarak bu olay ve olgular betimlenmeye çalışılır. Deneysel olmayan sabit desenler arasında olan bu araştırma türünde deneklere müdahale edilmeden olay ve olgular olduğu gibi yansıtılmaya çalışılır (Robson, 2015; Büyüköztürk vd., 2014; Can, 2014; Karakaya, 2014; Sönmez ve Alacapınar, 2014).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Ağrı ve Van illerinde ortaokullarda görev yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise farklı okullarda görev yapan 107 Sosyal Bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Örneklemeye dâhil olan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin belirlenmesinde seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden biri olan uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu örnekleme yöntemi, zaman, para ve iş gücü kaybını en az düzeye indirgeyen, araştırmacının hedeflediği gruba ulaşıncaya kadar ulaşılabilir durumlardan başlayarak veri toplama işlemini gerçekleştirdiği örnekleme yöntemidir (Akt. Büyüköztürk vd., 2014). Bu örnekleme yöntemi çalışmanın yürütüleceği kişi ya da grupların araştırma sürecine dâhil olmalarının ve bunların ulaşılabilirliğinin daha kolay olması temeline dayanmaktadır (Ekiz, 2015). Uygun örnekleme yönteminde araştırmacının veri toplama aracını cevaplayacak katılımcıları en yakındaki, kolay ulaşabildiği kişilerden seçmesini gerektirir. Bu durum yeteri kadar örneklem büyüklüğüne ulaşıncaya kadar devam etmektedir (Robson, 2015).

Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama aracı olarak Koç (2014) tarafından geliştirilen “Öğrenci Merkezli Öğretim Yöntem ve Tekniklerini Kullanmaya Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Öğrenci Merkezli Öğretim Yöntem ve Tekniklerini Kullanmaya Yönelik Tutum Ölçeği 5’li likert tipi bir ölçek olup, 27 madde ve 10’u değer verme, 7’si direnç gösterme, 6’sı olumlu etkiler, 4’ü ise maliyet inancını ölçen 4 boyuttan oluşmaktadır.

Koç (2014) tarafından geliştirilen “Öğrenci Merkezli Öğretim Yöntem ve Tekniklerini Kullanmaya Yönelik Tutum Ölçeği”nin bütününe güvenilirlik katsayısı .93 çıkarken; Cronbach alfa alt boyutlarına ait güvenilirlik katsayıları değer verme .94, direnç gösterme .89, olumlu etkilere güven .90 ve maliyet inancı .84 olarak hesaplanmıştır.

Koç (2014) tarafından geliştirilen tutum ölçeğindeki maddelerin alt boyutlara göre dağılımı ise Değer Verme: 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 19, Direnç Gösterme: 2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, Olumlu Etkiler: 21,23, 25, 27, 16, 18, Maliyet İnancı: 20, 22, 24, 26 şeklindedir.

Veri Toplama

Araştırma verileri 2017-2018 eğitim öğretim yılının bahar yarısında toplanmıştır. Araştırma kapsamına alınan öğretmenler uygun örnekleme yöntemiyle seçilerek Koç (2014) tarafından geliştirilen “Öğrenci Merkezli Öğretim Yöntem ve Tekniklerini Kullanmaya Yönelik Tutum Ölçeği” öğretmenlere gönüllülük ilkesi esas alınarak uygulanmıştır. Veri toplama aracı bazı öğretmenlere yüz yüze uygulanırken bazı öğretmenlere de elektronik ortamda uygulanmıştır. Sürecin daha sağlıklı işlemesi adına ölçekler öğretmenlere gönderilmeden önce konu hakkında gerekli bilgilendirmeler yapılmıştır.

Veri Analizi

Araştırma sonucunda elde edilen veriler SPSS paket programı ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde iki değişken arası ilişkinin belirlenmesi için t testi, ikiden fazla değişken arasındaki ilişkinin belirlenmesi için tek faktörlü ANOVA ve tek faktörlü ANOVA testinde ortaya çıkan sonucun yönünü belirlemek için TUKEY testleri kullanılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde çalışma kapsamında Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrenci merkezli öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmaya yönelik tutumları cinsiyet, kıdem, yaş ve eğitim durumları değişkenlerine göre incelenmiş olup elde edilen veriler tablolar halinde yorumlanarak sunulmuştur. Verilerin normallik dağılımları tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Normallik Dağılımları

	\bar{X}	Basıklık	Çarpıklık
Değer Verme	1.799	.509	.638
Direnç gösterme	3.625	.590	-.165
Olumlu tepkiler	1.643	.517	.847
Maliyet inancı	3.081	.922	-.268

Tablo 1 incelendiğinde verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini anlamak için çarpıklık-basıklık değerlerine bakılmış olup değerler -1 ile 1 arasında bulunduğu için normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrenci merkezli öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmaya yönelik tutumları cinsiyete göre incelenmiş olup elde edilen veriler tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Öğrenci Merkezli Öğretim Yöntem ve Tekniklerini Kullanmaya Yönelik Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi

	Cinsiyet	n	\bar{X}	SS	t	p
Değer verme	Kadın	51	1.760	.482	-.740	.461
	Erkek	56	1.833	.530		
Direnç Gösterme	Kadın	51	3.736	.633	-.027	.978
	Erkek	56	3.739	.553		
Olumlu etkiler	Kadın	51	1.581	.483	-1.178	.242
	Erkek	56	1.699	.544		
Maliyet inancı	Kadın	51	3.205	.969	1.333	.185
	Erkek	56	2.968	.871		

*p<.05

Tablo 2 incelendiğinde, cinsiyet değişkenine göre tutumların anlamlı olarak farklılaşır farklılaşmadığını belirlemek için yapılan bağımsız örneklem için t testi sonucunda ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrenci merkezli öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmaya yönelik tutumları kıdem değişkenine göre incelenmiş olup elde edilen veriler tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Öğrenci Merkezli Öğretim Yöntem ve Tekniklerini Kullanmaya Yönelik Tutumlarının Kıdem Değişkenine Göre İncelenmesi

	Kıdem	n	\bar{X}	SS	sd	f	p
Değer Verme	1-5 yıl	44	1.697	.415	2/101	2.891	.060
	6-10 yıl	27	1.792	.556			
	11 yıl ve üzeri	36	1.950	.550			
Direnç Gösterme	1-5 yıl	44	3.860	.560	2/104	5.089	.008
	6-10 yıl	27	3.867	.620			
	11 yıl ve üzeri	36	3.492	.538			
Olumlu Etkiler	1-5 yıl	44	1.569	.440	2/104	.787	.458
	6-10 yıl	27	1.691	.6229			
	11 yıl ve üzeri	36	1.643	.514			
Maliyet İnancı	1-5 yıl	44	3.346	.900	2/104	7.093	.001
	6-10 yıl	27	3.240	.894			
	11 yıl ve üzeri	36	2.638	.822			
	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p	
Değer Verme	Gruplar Arası	1.450	2	.725	2.891	.060	
	Gruplar İçi	26.080	104	.251			
	Toplam	27.530	106				
Direnç Gösterme	Gruplar Arası	3.291	2	1.645	5.089	.008	
	Gruplar İçi	33.627	104	.323			
	Toplam	36.918	106				
Olumlu Etkiler	Gruplar Arası	.423	2	.211	.787	.458	
	Gruplar İçi	27.936	104	.269			
	Toplam	28.358	106				
Maliyet İnancı	Gruplar Arası	10.829	2	5.415	7.093	.001	
	Gruplar İçi	79.393	104	.763			
	Toplam	90.222	106				

*p<.05

Tablo 3 incelendiğinde Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrenci merkezli öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmaya yönelik tutumlarının kıdem değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşma durumunu belirlemek için yapılan Tek faktörlü ANOVA sonucunda aradaki farkın direnç gösterme ve maliyet inancı alt boyutlarında anlamlı olduğu görülmektedir. Farkın hangi değişkenlerde olduğunu belirlemek için post hoc testlerinden biri olan TUKEY testi uygulanmış olup, direnç gösterme alt boyutunda 1-5 yıl ile 11 yıl ve üstü kıdemlerde ve 6-10 yıl ile 11 yıl ve üstü kıdemlerde anlamlı farkın olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre kıdem bakımından 11 yıl ve üzeri çalışma süresine sahip olan öğretmenlerin öğretim yöntem ve tekniklerin kullanımına direnç gösterdiği, daha düşük kıdeme sahip öğretmenlerin ise yöntem teknik kullanımına karşı olumlu tutum gösterdiği söylenebilir. Öğretim yöntem ve teknikleri kullanılmasında maliyet boyutunda (zaman yönetimi) kıdem yılı düşük olan öğretmenlerin daha olumlu tutum sergilediği söylenebilir. Öğretmenlerin çalışma süresi arttıkça zaman yönetimi konusundaki (maliyet) olumlu tutumu azalmaktadır. Maliyet inancı alt boyutu için uygulanan TUKEY testine göre, 1-5 yıl ile 11 yıl ve üstü kıdemlerde ve 6-10 yıl ile 11 yıl ve üstü kıdemlerde anlamlı farkın olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre kıdem ilerledikçe Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrenci merkezli öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmaya yönelik tutumlarının (maliyet inancı) azaldığı söylenebilir.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrenci merkezli öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmaya yönelik tutumları yaş değişkenine göre incelenmiş olup elde edilen veriler tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Öğrenci Merkezli Öğretim Yöntem ve Tekniklerini Kullanmaya Yönelik Tutumlarının Yaş Değişkenine Göre İncelenmesi

	Kıdem	n	\bar{X}	SS	sd	f	p
Değer Verme	21-25 yıl	14	1.878	.464	3/103	1.545	.207
	26-30 yıl	39	1.666	.464			
	31-35 yıl	23	1.821	.514			
	36 ve üstü	31	1.912	.563			
Direnç Gösterme	21-25 yıl	14	3.591	.500	3/103	2.095	.105
	26-30 yıl	39	3.838	.593			
	31-35 yıl	23	3.888	.595			
	36 ve üstü	31	3.566	.587			
Olumlu Etkiler	21-25 yıl	14	1.797	.523	3/101	1.235	.301
	26-30 yıl	39	1.525	.487			
	31-35 yıl	23	1.695	.535			
	36 ve üstü	31	1.682	.531			
Maliyet İnancı	21-25 yıl	14	3.07	.615	3/103	2.789	.044
	26-30 yıl	39	3.275	.998			
	31-35 yıl	23	3.271	.901			
	36 ve üstü	31	2.701	.871			
	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p	
Değer Verme	Gruplar Arası	1.186	3	.395	1.545	.207	
	Gruplar İçi	26.344	103	.256			
	Toplam	27.530	106				
Direnç Gösterme	Gruplar Arası	2.123	3	.708	2.095	.105	
	Gruplar İçi	34.795	103	.338			
	Toplam	36.918	106				
Olumlu Etkiler	Gruplar Arası	.985	3	.328	1.235	.301	
	Gruplar İçi	27.374	103	.266			
	Toplam	28.358	106				
Maliyet İnancı	Gruplar Arası	6.777	3	2.259	2.789	.044	
	Gruplar İçi	83.444	103	.810			
	Toplam	90.222	106				

*p<.05

Tablo 4 incelendiğinde Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrenci merkezli öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmaya yönelik tutumlarının yaş değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşma durumunu belirlemek için yapılan Tek faktörlü ANOVA sonucunda aradaki farkın maliyet inancı alt boyutunda anlamlı olduğu görülmektedir. Farkın hangi değişkenlerde olduğunu belirlemek için post hoc testlerinden biri olan TUKEY testi uygulanmış olup, maliyet inancı alt boyutunda 26-30 yaş ile 36 yaş ve üstü değişkenlerinde anlamlı farkın olduğu belirlenmiştir. Daha yüksek yaş grubunda olan öğretmenlerin maliyet inancı (zaman yönetimi) konusunda daha olumsuz tutum sergilediği, daha genç yaş grubundaki öğretmenlerin ise daha olumlu tutum sergilediği söylenebilir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrenci

merkezli öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmaya yönelik tutumları eğitim durumları değişkenine göre incelenmiş olup elde edilen veriler tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Öğrenci Merkezli Öğretim Yöntem ve Tekniklerini Kullanmaya Yönelik Tutumlarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi

	Eğitim Durumu	n	\bar{X}	ss	t	p
Değer Verme	Lisans	93	1.809	.528	.533	.581
	Lisans Üstü	14	1.728	.364		
Direnç Gösterme	Lisans	93	3.742	.576	.163	.871
	Lisans Üstü	14	3.714	.695		
Olumlu Etkiler	Lisans	93	1.655	.533	.648	.518
	Lisans Üstü	14	1.559	.400		
Maliyet İnancı	Lisans	93	3.107	.911	.743	.459
	Lisans Üstü	14	2.910	1.01		

*p<.05

Tablo 5 incelendiğinde Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrenci merkezli öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmaya yönelik tutumlarının eğitim durumu değişkenine göre anlamlılığını belirlemek için yapılan bağımsız örneklem için t testi sonucunda ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Öğrenci merkezli öğretim yöntem ve tekniklerine yönelik tutum ölçeğindeki alt boyutlar arasındaki ilişkiye yönelik veriler tablo 6'da sunulmuştur

Tablo 6. Tutum Ölçeğinde Yer Alan Alt Boyutlar Arasındaki İlişki

Pearson Correlation	Değer verme	Direnç Gösterme	Olumlu Etkiler	Maliyet İnancı
Değer Verme	1	-.599	.831	-.394
Direnç Gösterme	-.599	1	-.485	.609
Olumlu Etkiler	.831	-.485	1	-.252
Maliyet İnancı	-.394	.609	-.252	1

*p<.01

Tablo 6 incelendiğinde değer verme ile olumlu etkiler arasında pozitif yönde kuvvetli, direnç gösterme ile maliyet inancı arasında da negatif yönde orta kuvvetli ilişkinin olduğu, direnç gösterme ile olumlu etkiler arasında negatif yönlü orta düzeyde, maliyet İnancı ile de pozitif yönde orta düzeyde, olumlu etkiler ile maliyet İnancı değişkenleri arasında negatif yönde zayıf bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir.

Sonuç ve Tartışma

Araştırma sonucunda cinsiyet değişkeninin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrenci merkezli öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmalarına yönelik tutumlarını etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Karakuş (2003), Yılmaz (2006), Ocak, (2010), Yıldırım (2011) ve Aygören (2009), yaptıkları çalışmalarda öğretmenlerin yapılandırmacı rolleri ile cinsiyetleri arasında bir ilişkinin olmadığını tespit etmişlerdir. Öztürk (2004) tarafından yapılan çalışmada da öğretmenlerin öğretim yöntem ve tekniklerini kullanma yeterlikleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Oysaki Kurtdede Fidan ve Duman (2014), tarafından yapılan çalışmada, bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre yapılandırmacı yaklaşımın gerektirdiği niteliklere sahip olma düzeyleri anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Dündar (2008) tarafından yapılan çalışmada da bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre Sosyal Bilgiler dersi öğrenme ortamlarını anlamlı düzeyde daha yapılandırmacı olarak algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Çınar, Teyfur ve Teyfur (2006), tarafından yapılan çalışmada da bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre yapılandırmacı öğrenme ortamlarına yönelik düşünceleri daha olumlu bulunmuştur.

Araştırma sonucunda eğitim durumları değişkeninin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrenci merkezli öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmalarına yönelik tutumlarını etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Gömleksiz (2007) tarafından yapılan çalışmada da öğretmenlerin yapılandırmacı programa yönelik tutumlarında eğitim durumuna göre herhangi bir fark bulunmamıştır. Oysaki Yıldırım (2011)

tarafından yapılan çalışmada eğitim düzeyi arttıkça öğretmenlerin yapılandırmacı rollerinde olumlu anlamda bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu anlamda yapılan iki çalışmanın sonuçlarının birbirini desteklemediği görülmüştür.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrenci merkezli öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmaya yönelik tutumlarında kıdem değişkeninin direnç gösterme ve maliyet inancı alt boyutlarında anlamlı farklar oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer bir şekilde Ocak, (2010) tarafından yapılan çalışmada da yapılandırmacı öğrenme uygulamaları ile öğretmenlerin kıdem durumu açısından tutumlarında “uygulama, kazanım, etkinlik ve bakış açısı alt boyutlarında farklılık bulunmazken sadece beşinci faktör alt boyutunda anlamlı bir fark bulunmuştur. Yapılan bu çalışmanın aksine Kurtdebe Fidan ve Duman (2014), Tomul ve Tatlı (2007), Karakuş (2003) ve Yılmaz (2006) tarafından yapılan çalışmalarda öğretmenlerin kıdemleri ile yapılandırmacı kişilikleri arasında herhangi bir ilişki bulunamamıştır. Aynı şekilde Öztürk (2004) tarafından yapılan çalışmada da öğretmenlerin öğretim yöntem ve tekniklerini kullanma yeterlikleri ile kıdemleri arasında herhangi bir ilişki bulunamamıştır.

Araştırma sonucunda yaş değişkeninin öğretmenlerin öğrenci merkezli öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmalarına yönelik tutumlarında maliyet inancı alt boyutunda anlamlı farklar meydana getirdiği tespit edilmiştir. Oysaki Karakuş (2003) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin yapısalci öğretmen rollerine sahip olma düzeyleri ile yaş düzeyleri arasında herhangi bir ilişki bulunamamıştır.

Kıdem ve yaş değişkenlerinde görülen anlamlı farkın hangi gruplar lehine olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan TUKEY testi sonuçlarına göre; yeni göreve başlayan ve düşük yaş grubunda bulunan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrenci merkezli öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmaya yönelik tutumlarının daha kıdemli-daha büyük yaş grubunda bulunan öğretmenlere göre (maliyet inancı ve direnç gösterme alt boyutlarında) daha olumlu olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç, genç yaş grubunda bulunan ve mesleki kıdemi düşük olan öğretmenlerin yapılandırmacı yaklaşım doğrultusunda eğitim görmelerine bağlanabilir. Halbuki Yıldırım (2011) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin kıdemleri ile yapılandırmacı rolleri arasında olumlu bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Yani öğretmenlerin kıdemleri arttıkça buna paralel olarak yapılandırmacı rolleri de artmaktadır. Yine Kurtdebe Fidan ve Duman (2014) tarafından yapılan çalışmada anlamlı düzeyde olmasa da kıdemi daha fazla olan öğretmenlerin kıdemi düşük olan öğretmenlere göre yapılandırmacı rollerine ilişkin puanları daha yüksek bulunmuştur. Dündar (2008), Özmen (2003), Ocak, (2010), Aygören (2009) ve Gömleksiz (2007) tarafından yapılan çalışmalarda da kıdemi daha yüksek olan öğretmenlerin kıdemi düşük olan öğretmenlere göre yapılandırmacı rollerinin daha fazla olduğu vurgulanmıştır. Ağlağül (2009) ise yaptığı çalışmada öğretmenlerin yapılandırmacı öğrenme ortamı oluşturma becerileri ile kıdemleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı tespit edilmiştir.

Öneriler

Yapılandırmacı yaklaşım doğrultusunda eğitim görmeyen kıdemli Sosyal Bilgiler öğretmenlerine yönelik hizmet içi eğitim seminerleri düzenlenebilir.

Öğretmenlerin öğrenci merkezli öğretim yöntem ve tekniklerini daha etkili kullanmalarına yönelik hizmet içi eğitim seminerleri düzenlenebilir.

Çalışmaya katılan öğretmenlerin kıdem dereceleri arttıkça öğrenci merkezli öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmaya yönelik tutumlarının zayıfladığı görülmüştür. Öğretmenlerin bu yöntem ve teknikleri sürekli kullanamamalarında zaman yönetiminin önemli bir sıkıntı olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla Sosyal Bilgiler haftalık ders saatinin artırılmasının bu soruna katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Sınıf ortamları fiziki anlamda yapılandırmacı yaklaşımın uygulanabileceği şekilde düzenlenebilir. Bu anlamda yeterli düzeyde araç ve gereç, teçhizat, teknolojik donanımın temin edilmesi faydalı olacaktır.

Sınıf ortamında yapılandırmacı eğitim anlayışına yönelik hazırlanmış kitap, cd, etkinlik kitapları vb. gibi materyaller hazır bulundurulmalı ve öğretmenlerin hizmetine sunulmalıdır.

Kaynakça

- Ağlagül, D. (2009). *Beşinci sınıf Sosyal Bilgiler dersinde sınıf öğretmenlerinin yapılandırmacı öğrenme ortamı düzenleme becerilerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi\Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Aygören, F. (2009). *Yapılandırmacı öğrenme ortamlarının sınıf öğretmenlerinin ve okul yöneticilerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi (Çine örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Aykaç N. ve Ulubey Ö. (2008). Yaratıcı drama yöntemi ile yapılandırmacılık ilişkisinin 2005 MEB ilköğretim programlarında değerlendirilmesi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 3(6), 25-44.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (18.Baskı), Ankara: Pegem Akademi.
- Can, A. (2014). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*. (3. Baskı), Ankara: Pegem Akademi.
- Çandar H, Şahin A.E.(2013) Yapılandırmacı yaklaşımın sınıf yönetimine etkilerine ilişkin öğretmen görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44(44),109-119.
- Çelikkaya T. ve Kuş Z. (2009). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kullandıkları yöntem ve teknikler. *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 741-758
- Çınar, O., Teyfur E. ve Teyfur M. (2006). İlköğretim okulu öğretmen ve yöneticilerinin yapılandırmacı eğitim yaklaşımı ve programı hakkında görüşleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 47-64.
- Dılmaç, B., Arıca, O.T., ve Cesur, S. (2014) A Validity and Reliability Study on the Development of the Values Scale in Turkey. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 14(5), 1661-1671
- Duban N. ve Küçükylmaz, E. A. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının alternatif ölçme-değerlendirme yöntem ve tekniklerinin uygulama okullarında kullanıma ilişkin görüşleri. *Elementary Education Online*. 7(3),769-784.
- Dündar, Ş. (2008). *İlköğretim Sosyal Bilgiler dersi öğrenme ortamlarının yapılandırmacı özellikler açısından değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi\Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ekiz, D. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (4. Baskı), Ankara: Anı Yayıncılık.
- Fidan, N. K. ve Duman, T. (2014). Sınıf öğretmenlerinin yapılandırmacı yaklaşımın gerektirdiği niteliklere sahip olma düzeyleri. *Eğitim ve Bilim*, 39(174), 143-159.
- Fosnot, C. T. and Perry, R. S. (2007). *Oluşturmacılık: Psikolojik bir öğrenme teorisi*. S. Durmuş (Çev.Ed.). Oluşturmacılık: teori, perspektifler ve uygulama (s.9-42). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Gömleksiz, M. N. (2007). Yeni ilköğretim programına ilişkin öğretmen görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Euraian Journal of Educational Research*, 27, 69-82.
- Gürbüz, O. (2010). Yapılandırmacı öğrenme uygulamalarına yönelik öğretmen tutumları. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(3), 835-857.
- Kaptan, F. ve Korkmaz, H. (2001). *İlköğretimde Fen Bilgisi öğretimi: Modül 7*. Ankara: MEB.
- Karakaya, İ. (2014). Tarama (survey) araştırmaları nedir? A. Tanrıoğan, (Ed.) *Bilimsel araştırma yöntemleri*, ss. 56-84, (4. Baskı), Ankara: Anı Yayıncılık.

- Karakuş, Y. (2003). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin yapısalcı öğretmen rollerine sahip olma düzeylerinin belirlenmesi (Adapazarı Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Koç, C. (2014). Öğrenci merkezli öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmaya yönelik tutum ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(49), 150-170.
- Ocak, G. (2010). Yapılandırmacı öğrenme uygulamalarına yönelik öğretmen tutumları. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(3), 835-857.
- Özden, Y. (2003). *Öğrenme ve öğretme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Özmen, Ş. G. (2003). *Fen Bilgisi öğretmenlerinin yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına ilişkin görüşlerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Öztürk, Ç. (2004). Ortaöğretim coğrafya öğretmenlerinin öğretim yöntem ve teknikleri kullanabilme yeterlilikleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 75-83.
- Robson, C. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri, gerçek dünya araştırması*. (Çev. Edt. Ş. Çınkır ve N. Demirkasimoğlu) (1. Baskı), Ankara: Anı Yayıncılık. (Eserin Orijinali 1993'te yayımlandı).
- Sönmez, V. (2015). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. (8. Baskı), Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sönmez, V. ve Alacapınar, F. G. (2014). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. (3. Baskı), Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tomul, F. ve Tatlı, E. (2007). İlköğretim 4. ve 5. Sınıf öğretmenlerinin Fen ve Teknoloji dersinde yapılandırmacı yaklaşımın gerektirdiği rolleri gerçekleştirme düzeyleri. *VI. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu*. Eskişehir.
- Ünal Ç ve Çelikkaya T, (2009). Yapılandırmacı yaklaşımın Sosyal Bilgiler öğretiminde başarı, tutum ve kalıcılığa etkisi (5.sınıf örneği). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(2), 197-212
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H.(2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yıldırım, F. S. (2011). *İlköğretimde fen ve teknoloji öğretmenlerinin yapılandırmacı öğrenme ortamına ilişkin görüşleri*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Yılmaz, B. (2006). *Beşinci sınıf öğretmenlerinin Fen ve Teknoloji dersinde yapılandırmacı öğrenme ortamı düzenleme becerileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

